

Stanowisko

Prezydium KK

nr 3/25

ws. wdrażania Europejskiego Filaru Praw Socjalnych w Polsce

Komisja Europejska prowadzi konsultacje publiczne i prace nad **drugim planem wdrażania Europejskiego Filaru Praw Socjalnych (EPSR)**. To dobry moment, aby rzetelnie ocenić sytuację w Polsce zarówno w zakresie postępów, jak i istniejących braków we wdrażaniu Filaru na poziomie krajowym.

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” z niepokojem stwierdza brak spójnej, strategicznej i aktywnej polityki państwa polskiego w zakresie wdrażania Europejskiego Filaru Praw Socjalnych. Mimo iż od jego proklamowania w 2017 r. minęło już osiem lat, Polska nadal nie posiada krajowego planu implementacji Filaru, który wskazywałby cele, priorytety i mechanizmy realizacji jego 20 zasad w ramach krajowych kompetencji.

W naszej ocenie obecny model realizacji EPSR w Polsce ogranicza się do reaktywnego, minimalistycznego podejścia: władze państwowe podejmują działania jedynie wówczas, gdy Komisja Europejska wprowadza nowe inicjatywy legislacyjne lub rekomendacje a i wtedy ich wdrażanie ma często charakter czysto formalny, ograniczający się do wymaganego minimum. Także wtedy, gdy związane jest to z realizacją działań finansowych z odpowiednich funduszy unijnych.

Tymczasem logika Filaru przyjętego przez wszystkie państwa członkowskie oraz instytucje UE opiera się na założeniu, że jego wdrażanie odbywa się równolegle na poziomie unijnym i krajowym, w ramach kompetencji dzielonych i z poszanowaniem zasady pomocniczości. Państwa członkowskie mają nie tylko prawo, ale i obowiązek prowadzenia autonomicznej polityki na rzecz realizacji zasady sprawiedliwości społecznej, godnych warunków pracy, równości szans, dostępu do szkoleń i usług publicznych, ochrony socjalnej czy włączenia społecznego.

W tym kontekście szczególnie niepokojące są **niski poziom ambicji Polski oraz brak działań systemowych na rzecz osiągnięcia trzech ogólnych celów Filaru**, tzw. *Porto Social Targets*, które państwa UE przyjęły wspólnie w 2021 roku:

1. **W zakresie zatrudnienia osób w wieku 20–64 lata** Polska zadeklarowała osiągnięcie poziomu 76% do 2030 roku, podczas gdy cel unijny wynosi 78%.
2. **W zakresie uczestnictwa dorosłych w szkoleniach (uczenie się przez całe życie)** Polska przyjęła cel 23%, czyli znacznie poniżej unijnego celu 60%. Obecny udział dorosłych Polaków w edukacji pozostaje jednym z najniższych w UE, a cel krajowy potwierdza brak realnej ambicji zmiany tego stanu rzeczy.
3. **W zakresie redukcji ubóstwa i wykluczenia społecznego** Polska zadeklarowała ograniczenie liczby osób zagrożonych tymi zjawiskami o 1,5 mln do 2030 r. – co jest celem proporcjonalnym do celu unijnego (–15 mln), jednak Polska nie określiła odrębnego celu redukcji ubóstwa wśród dzieci, co pozostaje niepokojące.

Największe ryzyko nieosiągnięcia założonych celów dotyczy **kształcenia ustawicznego dorosłych**. Polska od wielu lat znajduje się na końcu unijnych rankingów w tym zakresie, a działania rządu są fragmentaryczne i nieskoordynowane. Brakuje całościowej strategii uczenia się przez całe życie, obejmującej zarówno ofertę edukacyjną, jak i zachęty finansowe, wsparcie instytucjonalne oraz włączenie partnerów społecznych.

W związku z powyższym, NSZZ „Solidarność” wzywa rząd RP do:

1. **Przygotowania i ogłoszenia krajowego planu wdrażania Europejskiego Filaru Praw Socjalnych, który nie będzie wyłącznie reakcją na działania Komisji Europejskiej (w tym planowany II Action Plan), lecz wyrazem samodzielnej, odpowiedzialnej polityki społecznej państwa** prowadzonej w oparciu o krajową diagnozę, zidentyfikowane deficyty oraz konsultacje z partnerami społecznymi. Plan ten powinien wskazywać konkretne cele, priorytety, harmonogramy i mechanizmy wdrożeniowe w ramach kompetencji krajowych.
2. **Opracowania i wdrożenia krajowej strategii uczenia się przez całe życie**, obejmującej także zachęty dla pracodawców i pracowników, rozwój infrastruktury edukacyjnej oraz włączenie związków zawodowych do planowania programów szkoleń.
3. **Zwiększenia ambicji w obszarach, gdzie Polska systematycznie odstaje od unijnej średniej**, takich jak ochrona zdrowia, zabezpieczenie społeczne, dostęp do mieszkań czy edukacja dorosłych.

Europejski Filar Praw Socjalnych powinien być postrzegany jako **narzędzie budowy nowoczesnego i solidarnego państwa dobrobytu** zgodnego z wartościami, które od początku są fundamentem także NSZZ „Solidarność”.

Gdańsk, 13 sierpnia 2025 r.

Prezydium KK

NSZZ „Solidarność”

Zastępca Przewodniczącego KK
Sekretarz KK
NSZZ „Solidarność”

Grzegorz Adamowicz